

Aan:
Leden gemeenteraad en fractiemedewerkers
cc. college van B&W
cc. pers

BEZOEKADRES:
RAADHUIS
DUDOKPARK 1
TELEFOONNUMMER 14035
WWW.HILVERSUM.NL

DATUM 24 april 2017
ONS KENMERK 393317
BEHANDELD DOOR H. Kukler
TELEFOON (035) 629 2047
BIJLAGEN
BETREFT Stand van zaken eenzaamheidsbestrijding / Motie 15-63

Geachte dames en heren,

Hoewel de Wmo meedoen centraal stelt, lukt het niet iedereen om volwaardig te participeren in de samenleving. Sommige mensen voelen zich eenzaam of leiden een teruggetrokken bestaan. Zij hebben moeite met het opbouwen en onderhouden van (betekenisvolle) contacten. Het leiden van een teruggetrokken bestaan en eenzaamheid raken daarmee aan de kern van de Wmo: wie geen of moeilijk aansluiting kan vinden bij anderen, kan niet volwaardig meedoen. Het heeft negatieve gevolgen voor de gezondheid en de kwaliteit van leven.

Tien procent van de bevolking is in grote mate eenzaam. Dit gaat om ouderen, maar ook om jonge mensen. Leeftijd is niet relevant wel de burgerlijke staat. Gescheiden personen hebben een grotere kans om eenzaam te worden.

Eenzaamheid wordt door vrijwel iedereen als een probleem ervaren. Los van het morele standpunt dat we het niet aanvaardbaar vinden dat inwoners geen enkele sociaal contact meer hebben zorgt eenzaamheid ervoor dat inwoners met een zorgvraag volledig op professionele hulp zijn aangewezen. Er is geen informeel netwerk die mantelzorg kan verlenen. Eenzaamheid kan ook gevolgen hebben voor de gezondheid en de kwaliteit van het leven.

In de bijlage treft u een korte uiteenzetting aan over eenzaamheid in Nederland.

De aanpak in Hilversum

Eind 2016 is met betrokken organisaties en personen^{1*} in een bijeenkomst gesproken over het bestrijden en voorkomen van eenzaamheid in Hilversum. Doel van de bijeenkomst was in de eerste plaats de ontmoeting van betrokken professionals en in de tweede plaats om te kijken wat er al gebeurt in Hilversum op het gebied van eenzaamheidsbestrijding. Ideeën en contacten zijn uitgewisseld. Ook is gekeken naar zaken die wel of niet werken in Hilversum op het gebied van eenzaamheidsbestrijding vanuit een professionele invalshoek.

Als voorbeeld werd genoemd dat in veel wijken al veel wordt georganiseerd om ontmoeting te stimuleren. In Zuid bijvoorbeeld zijn de huisbezoeken door vrijwilligers een succes. In Noord-Oost zijn in en rond Lopes Dias vrijwilligers en professionals actief in het voorkomen en bestrijden van eenzaamheid. In iedere wijk zijn er op dit moment activiteiten. Naar aanleiding van de bijeenkomst zijn waar nodig afspraken gemaakt op maat per wijk om te voorkomen dat twee hulverleners zich met dezelfde persoon bezig

¹ *GGZ Centraal, Versa Welzijn, Sherpa, Hilverzorg, GGD, Leger des heils, De Alliantie, Zorgmies, Ter Gooi en Huisartsen, Buurtcoördinatoren, medewerkers Sociaal Plein.

houden. De ene wijk is verder dan de andere in de mogelijkheden om elkaar te ontmoeten. Concreet gebeurt het volgende:

Actie: per wijk is onderzocht waar de meeste behoefte is aan activiteiten op het gebied van ontmoeting. Deze gegevens worden gebruikt voor verdere beleidsontwikkeling en voor de uitvraag aan Versa voor de aanvraag 2018.

Actie: in de uitvraag aan Versa is opgenomen om in meer wijkcentra ontmoeting te stimuleren. Met name voor de Koepel is gevraagd om meer in te zetten op ontmoeting.

Actie: De organisaties en instellingen die actief zijn in de wijken van Hilversum hebben onderling afspraken gemaakt in een convenant over het bevorderen van ontmoeting.

Betrokken partijen hebben aangegeven dat eenzaamheidsgevoelens serieus moeten worden genomen, maar ook bij het leven horen. Het is niet altijd te voorkomen en er is ook niet altijd wat aan te doen. Wel vinden de organisaties het vanzelfsprekend van belang dat er wel waar mogelijk wordt gewerkt aan het voorkomen van eenzaamheid en aan het weer activeren van inwoners. Zingeving is daarbij een belangrijk thema. Het is zoeken naar wat aanvaardbaar is en wat aangepakt moet worden. Er zijn ook inwoners van Hilversum die liever op zichzelf zijn. Het is niet altijd een probleem als mensen een teruggetrokken bestaan leiden. Het is wel een probleem als het lang aanhoudt, ernstig is en inwoners er niet zelfstandig uit kunnen komen.

Betrokkenen vinden het inspirerend dat er al veel gebeurt in Hilversum en dat partijen elkaar al goed weten te vinden. Het vinden van elkaar kan nog wel beter is de mening van de organisaties. Op dit moment is in veel wijken een (zorg)netwerk actief waar professionals elkaar vinden om eenzaamheid te signaleren en ontmoeting te bevorderen.

Het is een belangrijke opdracht voor organisaties en de gemeente om tot een goede infrastructuur te komen in de buurten die werkt. De inbreng van de huisarts is daarbij cruciaal. De organisaties hebben aangegeven dat het signaleren door alle betrokkenen beter kan.

Actie: als uitwerking van het buurtgericht werken wordt gewerkt aan een analyse van de buurt en zorgnetwerken. Deze netwerken vormen nu al de basis voor de eenzaamheidsbestrijding. De analyse moet leiden tot betere samenwerking en concrete acties.

Actie: met de huisartsen is specifiek contact vanuit het Sociaal Plein over eenzaamheid daar zij een belangrijke groep vormen in de oplossing van vereenzaming.

Niet alle problemen rondom eenzaamheid zijn in de buurt op te lossen of te voorkomen. Ook inwoners die naar school gaan of op een sportvereniging zitten kunnen eenzaam zijn. Naast een buurtgerichte aanpak is een buurt overstijgende aanpak nodig waarbij bewustwording de kern is. We willen uitstralen dat op eenzaamheid geen taboe rust. Een dergelijke aanpak vraagt om een goed communicatieplan. Naast sportverenigingen en scholen zijn ook kerken van groot belang bij het bestrijden en voorkomen van eenzaamheid.

Actie: een publiekscampagne gericht op bewustwording rondom het thema eenzaamheid.

Actie: in de contacten met kerken, sportverenigingen en scholen het thema eenzaamheid benadrukken

Hiermee is motie 15/63 afgedaan.

Met vriendelijke groet,

Eric van der Want
Wethouder Zorg

Samenvatting activiteiten rondom eenzaamheidsbestrijding per wijk

Hilversum Centrum

Zorgnetwerk actief. Buurtwerker Versa en Wijkverpleegkundige Hilverzorg vormen de kern van het netwerk. Politie, Buurtcoördinator, huisartsen, Sociaal Plein zijn aangehaakt.

Buurt-app wordt gebruikt om onder meer de onderlinge verbondenheid te vergroten en ontmoeting te bevorderen. Er is de wens vanuit de buurt om zelf meer buurtborrels en buurtbijeenkomsten te organiseren om eenzaamheid tegen te gaan.

Hilversum Zuid Oost

Wijk- en Zorgnetwerk Riebeeck is actief op het gebied van eenzaamheidsbestrijding. Het Huis van de buurt is dé plek voor ontmoeting. Deelnemers o.a. Versa, MEE, buurtcoördinator, wijkverpleegkundigen. Huisarts houdt spreekuur in het Huis van de Buurt.

Hilversum Zuid

Zorgnetwerk in opbouw. Wijkverpleegkundigen, Versa en buurtcoördinator, vormen de kern.

Oudere inwoners hebben de wens aangegeven ontmoeting te willen stimuleren door meer hangplekken voor ouderen te creëren. In de Bethlehemkerk wordt maandelijks een maaltijd georganiseerd door Heikracht (bewonersorganisatie) voor buurtbewoners. Sinds kort rijden vrijwilligers met inwoners, die niet meer kunnen fietsen, met een riksja door Hilversum of over de hei.

Hilversum Noord West

Zorgnetwerk wordt geregisseerd door de buurtwerker Versa, de wijkondersteuner van Hilverzorg en een consulent van MEE in nauwe samenwerking met de buurtcoördinator. Achttien ketenpartners nemen deel aan de bijeenkomsten en/of georganiseerde evenementen.. Doel van het zorgnetwerk is tweeledig. Enerzijds om meer vanuit de preventiekant casuïstiek aan te vliegen. Anderzijds het versterken van de samenwerking tussen professionele en informele zorg. Bewoners geven aan behoefte te hebben aan meer mogelijkheden om elkaar te ontmoeten.

Concreet punt om eenzaamheid te bestrijden:

In de buurt de Boomborg loopt het project 'Samen Spelen' waarbij meerdere ketenpartners de samenwerking met elkaar opzoeken. Door het creëren van spel- en ontmoetingsplekken is er ruimte voor iedere bewoner, ongeacht leeftijd of achtergrond.

Hilversum Zuid West

Netwerk is actief. Onder andere Versa en Mee participeren. Buurtcoördinator en buurtmedewerker Versa zijn de spil samen met de wijkverpleegkundige.

Hilversumse Meent

Diverse netwerken van professionals en/of meentbewoners zijn actief. Verder organiseren actieve buurtorganisaties als de Stichting Hilversumse Meent (SHM), Meentwerf, Kinderboerderij en Wandelmeent (Centraal Wonen) diverse activiteiten die o.a. gericht zijn op ontmoeting. Voorbeelden: 'Meentbewoners voor Meentbewoners' (vrijwilligerscentrale), senioren eetcafé, 'Meent Cultureel' en Informatiepunt Zorg en Welzijn, 75+ gesprekken, workshops. Een deel van de activiteiten vindt plaats in Wijkcentrum de Kruisdam.

Hilversum Oost

HOOST is een actief netwerk. Buurtcoördinator, MEE, Sherpa, Hilverzorg en Versa vormen de kern. Eenzaamheid wordt als een probleem ervaren. Voorkomen en bestrijden is belangrijk onderdeel van het netwerk. In Sint Joseph vinden laagdrempelige activiteiten plaats om eenzaamheid te voorkomen.

Hilversum Noord Oost

Het zorgnetwerk is in opbouw.. Inovum, Amaris vormen de kern. MEE, Sherpa, Versa en Wijkverpleegkundigen van Hilverzorg participeren in het netwerk. Eenzaamheid wordt gezien als belangrijk onderwerp. In wijkcentrum Lopes Dias zijn de hele week door activiteiten, georganiseerd door inwoners/vrijwilligers. Het gaat om vaste activiteiten (twee keer per week wordt er een warme maaltijd gekookt, er zijn koffie-ochtenden, bridgen en incidentele activiteiten. Professionals verwijzen inwoners naar deze activiteiten.

De gezamenlijke kerken organiseren maandelijks in de Erfgooiersspeeltuin een gratis warme maaltijd voor de buurt.

Bijlage: Achtergrondinfo

In de literatuur wordt eenzaamheid omschreven als 'het subjectief ervaren van een onplezierig of ontoelaatbaar gemis aan (kwaliteit van) bepaalde sociale relaties. Het kan zijn dat het aantal contacten dat men heeft met andere mensen geringer is dan men wenst. Het kan ook zijn dat de kwaliteit van de gerealiseerde relaties achterblijft bij de wensen'. De kern van deze definitie is dat eenzaamheid gebaseerd is op *subjectieve* gevoelens en niet van buitenaf objectief vast te stellen is. Eenzaamheid hangt dus samen met de wensen die mensen hebben met betrekking tot sociale relaties. Iemand met een relatief groot aantal relaties kan zich toch eenzaam voelen als deze niet voldoen aan zijn wensen ten aanzien van het aantal en de kwaliteit van de sociale relaties.

Er worden twee verschillende typen eenzaamheid onderscheiden.

'Emotionele eenzaamheid ontstaat bij het subjectief ervaren van een sterk gemis rond de afwezigheid van een intieme relatie, een emotioneel hechte band met een partner of een hartsvriend(in). (...) Sociale eenzaamheid is gekoppeld aan het subjectief ervaren gemis van betekenisvolle relaties met een bredere groep van mensen om je heen, zoals kennissen, collega's, buurtgenoten, mensen met dezelfde belangstelling, mensen om samen een hobby mee uit te voeren

Uit onderzoek komt naar voren dat emotionele eenzaamheid als ernstiger beleefd wordt dan sociale eenzaamheid. Mensen die zowel sociaal als emotioneel eenzaam zijn, ervaren de ernstigste vorm van eenzaamheid.

Op basis van verschillende onderzoeken schat men in dat 30% van de volwassen Nederlanders eenzaam is. Tweederde van hen is matig eenzaam en een derde is sterk eenzaam. Dat betekent dat ongeveer 10% van de volwassen Nederlanders (meer dan een miljoen mensen) sterk eenzaam is.

In tegenstelling tot de stereotype beeldvorming zijn het niet vooral de oudere mensen die zich eenzaam voelen. Eenzaamheid komt in alle leeftijdscategorieën van de bevolking voor. Eenzaamheid blijkt niet zozeer met leeftijd samen te hangen, als wel met burgerlijke staat. Mensen die gescheiden of verweduwd zijn, hebben aanzienlijk vaker last van gevoelens van eenzaamheid.

Teruggetrokken bestaan

Bij een teruggetrokken bestaan is zowel sprake van een (objectief vast te stellen) klein netwerk van sociale relaties als sterke (subjectieve) gevoelens van eenzaamheid. Het leiden van een teruggetrokken bestaan betekent kortom dat mensen weinig of geen betekenisvolle relaties hebben en zich daar eenzaam onder voelen.

Terwijl eenzaamheid een subjectief begrip is, is bij een teruggetrokken bestaan de omvang van iemands netwerk de belangrijkste invalshoek. Het ontstaan en voortbestaan van een dergelijke situatie is het onbedoelde gevolg is van patronen die mensen (ongemerkt) in hun handelen volgen.

Ongeveer 6% van de Nederlandse bevolking leidt een teruggetrokken bestaan. Onder 65-plussers en mensen met een lage sociaaleconomische status komt dit twee keer zo vaak voor als gemiddeld. Mensen die gescheiden, verweduwd of van allochtone afkomst zijn, hebben een nog iets grotere kans hierop.

Uit onderzoek van de GGD blijkt dat 20% van de inwoners van Hilversum geen contact heeft in de buurt. Dit is niet hetzelfde als eenzaam maar geeft wel een indicatie.

Het belang van de aanpak van eenzaamheid

Het is van belang om eenzaamheid tegen te gaan, omdat het negatieve gevolgen heeft voor de gezondheid en de kwaliteit van leven. Uit onderzoek blijkt dat eenzaamheid sterk samenhangt met lichamelijke en psychische klachten, zoals depressie, slaapproblemen, angststoornissen, verminderde afweer en hart- en vaatziekten. Eenzame mensen doen bovendien, vanwege hun gezondheidsklachten, vaker een beroep op de gezondheidszorg. Dit is voor de samenleving ook vanuit financieel oogpunt een nadelige situatie. Hoe de relatie tussen eenzaamheid en gezondheid precies in elkaar steekt, is onbekend.

Eenzaamheid en ziekte lijken elkaar te versterken. Mensen die eenzaam zijn, worden slechte

‘zelfmanagers’. Zij zorgen slechter voor zichzelf en worden ook sneller ziek. Door hun ziekte gaat het aangaan en onderhouden van sociale relaties steeds moeilijker. Dit resulteert in een neerwaartse spiraal. Daar komt bij dat onderzoekers niet precies weten wat eenzaamheid precies is en wanneer het aan depressie raakt.

Mensen die een teruggetrokken bestaan leiden, beschikken niet over een netwerk van familie, vrienden of bekenden die zo nodig mantelzorg of andere vormen van steun kunnen bieden. Als ze (tijdelijk of structureel) hulpbehoevend worden, zijn ze volledig aangewezen op professionele hulp.

Algemeen beeld hulpverlening

In Nederland is de huisarts in de meeste gevallen de eerste die wordt geconfronteerd met aan eenzaamheid gerelateerde klachten. Toch klagen mensen, vanwege schaamtegevoelens, zelden bij een hulpverlener rechtstreeks over gevoelens van eenzaamheid. Eenzaamheid is een taboe, mensen lopen er niet graag mee te koop.

Het is dan aan de huisarts of hulpverlener om alert te zijn op eenzaamheid gerelateerde klachten en eenzaamheid. Uit onderzoek komt naar voren dat huisartsen een gebrek aan therapeutische mogelijkheden ervaren om eenzaamheid te verminderen. Zij vinden het relevant om te weten of een patiënt eenzaam is maar vinden het vervolgens moeilijk om te bepalen wat zij daaraan kunnen doen.